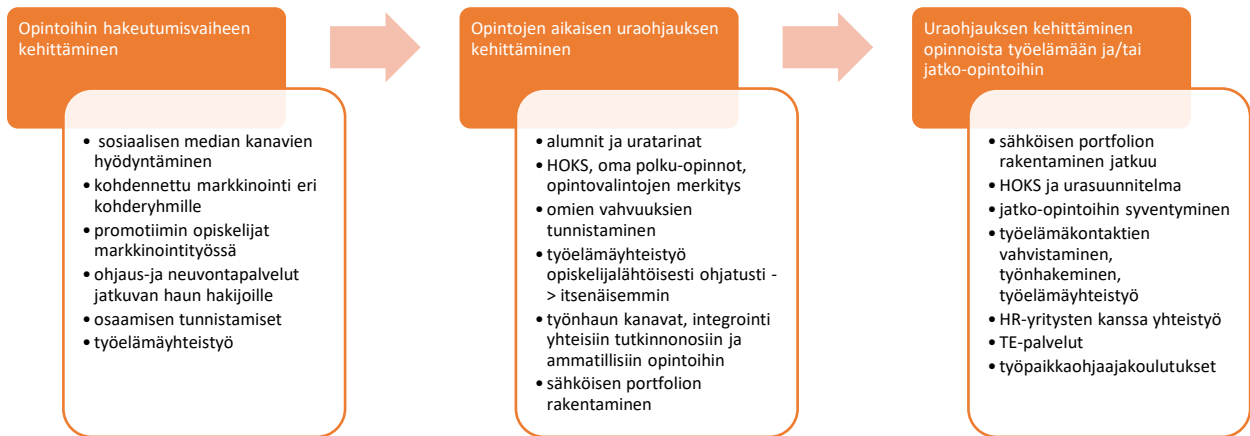

Savon ammattiopiston henkilöstö tarttui ohjauksen kehittämiseen - oikea-aikaisuutta ja monipuolisia menetelmiä opintoihin integroituun uraohjaukseen

Uraohjaus2020-hanke on Savonia amk:n, Ylä-Savon ammattiopiston ja Savon ammattiopiston yhteishanke. Hankkeessa edistetään opiskelijoiden työllistyvyyttä, sujuvia siirtymiä työelämään ja jatko-opintoihin sekä oppilaitosten palvelukykyä ja yhteistyötä työelämän kanssa. Hanke toteutti huhti-syyskuussa 2018 opiskelijoille suunnatun kyselyn, jolla kartoitettiin opiskelijoiden näkemyksiä omasta osaamisestaan urasuunnittelun eri osa-alueilla ja myös sitä, kuinka tärkeänä näitä eri osa-alueita pidetään. Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa opiskelijoiden näkemyksiä opintojen sisällöstä, uraohjauksesta, opiskelun aikaisesta urasuunnittelusta sekä työllistymiseen ja työuraan liittyvistä asioista. Savon ammattiopiston oppimispalvelujen henkilöstö kävi keväällä 2019 kyselyn tulokset läpi ja jokaisella alalla mietittiin sopivimmat käytännön toimenpiteet vastata kehittämistarpeisiin ja tarjota opiskelijoille tukea urasuunnitteluun.

Uraohjaus2020-hankkeen yhtenä keskeisenä toimenpiteenä on henkilöstön ohjausosaamisen ja ohjauksellisen työotteen kehittäminen tarvelähtöisesti. Hankkeen aikana Savon ammattiopistossa (myöhemmin Sakky) on määritelty uraohjauksen käsitettä ammatillisen koulutuksen näkökulmasta. Uraohjauksella tarkoitetaan opiskelijan ja ohjaajan välistä yhteistyöprosessia, jonka perustana on luottamuksellinen vuorovaikutussuhde. Uraohjauksen avulla opiskelijan tuntemus itsestä ja omista vahvuuksista lisääntyy, hän pääsee tutkimaan uramahdollisuuksia ja -vaihtoehtoja sekä hän saa lisää tietoa päätöksenteon tueksi ja rohkeutta suunnitella tulevaisuuttaan.

Sakkyssa koko oppimispalvelujen henkilöstö osallistettiin uraohjauksen kehittämistyöhön. Kehittämistyö käynnistyi, kun Uraohjaus2020-hankkeen aloituskyselyn tulokset käytiin läpi koko oppimispalvelujen henkilöstön kanssa. Näin luotiin yhteistä näkemystä siihen, missä olemme menossa ja mitä on tarpeen lähteä kehittämään. Tuloksia tarkasteltiin oppilaitostasoisesti ja kukin ala pohti kehittämistoimenpiteitä oman alan, henkilöstönsä osaamisen ja työelämäyhteistyön näkökulmasta. Alojen sopimat kehittämistoimenpiteet sijoittuvat opintojen eri vaiheisiin ja eri menetelmin toteutettaviksi. Kehittämistyössä on huomioitu myös eri tehtävissä toimivien henkilöiden osallistuminen uraohjaustyöhön oppilaitoksen arkitilanteissa. Tässä julkaisussa kurkistetaan kehittämistoimenpiteisiin ja niitä esitellään samoin teemoiteltuina, kuin alkuperäisessä kyselyssä väittämät esitettiin. Avoimiin vastauksiin pohjautuvat kehittämistoimenpiteet on sijoitettu niiden teemojen alle, joihin ne sisällön puolesta sijoittuvat. Kehittämistoimenpiteet on kootusti esitelty kuviossa 1.

kuvio1. Savon ammattiopistossa ideoituja kehittämistoimenpiteitä opintoihin integroituun uraohjaukseen (Jalkala ja Pehkonen, 2019)

Hakeutumista ohjaavat tekijät

Sakkyn opiskelijoiden hakeutumista nykyiseen oppilaitokseen ohjasivat omat toiveet ja haaveet, opiskelupaikkakunta sekä tieto työllistymismahdollisuuksista. Sakkysa eri alat tekevät aktiivisesti markkinointityötä ja myös sosiaalisen median hyödyntämistä kehitetään alojen markkinoinnissa. Markkinoinnilla varmistetaan, että opiskelualoista on tarjolla ajankohtaista ja paikkansa pitävää tietoa hakijoille. Markkinoinnissa tuodaan esiin sekä jatkokoulutus- että työllistymismahdollisuuksia sekä työvoiman tarvetta. Markkinoinnissa hyödynnetään laajasti alan opetus- ja ohjaushenkilöstöä sekä opiskelijoita. Jatkuvan haun hakijoiden kanssa on mahdollista hyödyntää hakeutumisvaiheen ohjausta, jossa käydään läpi aikaisemmin hankittua osaamista ja sen tunnistamista sekä oikean alan löytämistä. Markkinoinnissa kehitetään yhteistyötä myös alan yritysten kanssa.

Opintojen aikaiset valinnat ja päätökset

Sakkyn opiskelijat tietävät, millaisia valintavaihtoehtoja heillä on opinnoissaan tarjolla. Opiskelijoiden vastauksista voitiin todeta, että valinnat opintojaksoihin, jotka antavat valmiuksia yrittäjänä toimimiseen, kansainvälistymiseen tai urheilijana kehittymiseen koettiin tärkeämmäksi, mitä niitä vastaushetkellä valittiin. Sakkysa nämä opinnot ovat nimeltään Oma polku -opintoja. Useammalla alalla todettiin, että oma polku-opinnoista tiedottamista on tehostettava. Oma polku -opinnoista kerrotaan opiskelijoille opintojen alkuvaiheessa ja niihin palataan myös myöhemmin opinnoissa. Oma polku-opinnot ja niiden mahdollinen suorittamissuunnitelma käydään läpi hoks-keskusteluissa (hoks=henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma). Yhteisten tutkinnon osien opettajat tuovat omien valinnaisten opintojaksojen yhteydessä polkuopintoja esiin.

Hoks-keskusteluissa käydään myös läpi opiskelijan muut valinnan mahdollisuudet opintoihin liittyen (amatilliset valinnaiset, yhteisten tutkinnon osien valinnaiset). Kehittämistehtävänä nähtiin myös

jatko-opintoihin liittyvä ohjaaminen jo opintojen alkuvaiheessa (mm. yhteisten tutkinnon osien painoarvo todistusvalinnassa tai ammatillisten valinnaisten sisältö). Opintojen eri vaiheissa käydään keskustelua opiskelijan tulevaisuuden suunnitelmista sekä tiedostetaan se, että opiskelijan suunnitelmat voivat muuttua ja hoks päivitetään sen mukaisesti.

Opintojen aikaiset työelämäyhteydet

Sakkyn opiskelijat pitivät vastauksissa tärkeinä opintojen aikaisia työelämäyhteyksiä. Opiskelijat tietävät alan keskeisempiä toimijoita, opiskelijat ovat käyneet tutustumassa työpaikoilla tai työpaikoilta on käynyt vierailijoita ja opiskelijat ovat suorittaneet opintoja sekä niihin kuuluvia näyttöjä työpaikoilla. Vastanneet opiskelijat toivoivat enemmän ohjausta työelämäsuhteiden luomiseen/rakentamiseen sekä koulutus- ja oppisopimuspaikkojen löytämiseen sekä tietoa eri työllistymismahdollisuuksista jo opintojen alkuvaiheessa.

Sakkyn aloilla tehdään opintojen eri vaiheissa paljon tiivistä yhteistyötä työelämän kanssa ja tähän liittyen aloilla ideoitiin useita eri käytännön toimenpiteitä työelämäsuhteiden luomisen tueksi. Opiskelijoille kirkastetaan mm. vierailujen ja työelämästä tulevien vierailijoiden merkitys yhtenä tilaisuutena luoda suhteita työelämään. Opintojen alkuvaiheesta asti opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia olla kontaktissa työelämän edustajien kanssa mm. järjestetään vierailija työelämästä koululle orientaatioviikkojen aikana. Opiskelijoita ohjataan valmistelevaan kysymyksiä vierailuille/messuille ja valmistautumaan koulutus- ja oppisopimuspaikkojen hakuun. Yhteisten tutkinnon osien opinnoissa harjoitellaan erilaisia työelämän viestintätilanteita. Alan työnantajille tarjotaan mahdollisuuksia tulla oppilaitokseen kertomaan yrityksestään sekä tapaamaan mahdollisia tulevia työntekijöitään lukuvuoden aikana. Koulutus- ja oppisopimuspaikkojen haku voi alussa olla hyvin ohjattua ja opiskelijan osaamisen/rohkeuden karttuessa hän hakee paikan itsenäisemmin. Osalla aloista paikat haetaan koordinoitusti koko opintojen ajan. Kesäajan koulutus- ja oppisopimusten ohjaamiseen panostetaan. Kehittämistoimenpiteenä esiin nostettiin myös oman alan työpaikkaohjaajakoulutusten markkinoiminen alan toimijoille.

Opinto- ja uraohjaus

Sakkyn opiskelijat kokevat vastausten perusteella saavansa ohjausta opintojen aikana, opetus- ja ohjaushenkilöstö on motivoitunut tukemaan opiskelijoita työelämäasioissa ja opiskelijat tietävät keneltä ohjausta kysyvät. Vastausten perusteella opiskelijat toivoivat enemmän valmistuneiden opiskelijoiden hyödyntämistä opetuksessa ja ohjausta myös loppuvaiheeseen mm. työnhakuun liittyen. Usealla Sakkyn alalla kehittämistoimenpiteitä kohdennettiin alumnitoiminnan kehittämiseen ja meiltä valmistuneiden opiskelijoiden uratarinoiden avaamiseen aloittaville opiskelijoille. Alumnitoiminnan avulla tuetaan aloittavien opiskelijoiden ammatillista kasvua ja ammattitaidon heräämistä jo heti opintojen alussa. Alumneja hyödynnetään niin työelämään, yrittäjyyteen kuin jatko-opintoihin ohjaamisessa myös opintojen loppuvaiheessa.

Jo nivelvaiheessa, kun pohditaan hakeutumista opiskelijaksi, alan opiskelijoiden sanoma on tehokasta (promotiimin toiminta) ja opintojen alkuvaiheessa vertaistuen merkitys on korvaamatonta (tsempparitoiminta). Promotiimissä opiskelijat osallistuvat oppilaitoksen markkinointityöhön, paneutuvat oman alansa yhteiskunnalliseen näkyvyyteen ja hankkivat näin osaamista yhteisiin tutkinnon osiin. Tsemppariopiskelijat ovat aiemmin opintonsa aloittaneita opiskelijoita, jotka ovat uusien opiskelijoiden tukena opintojen aloitusvaiheessa ja tarvittaessa myöhemminkin.

Opintojen loppuvaiheen ohjaukseen liittyen kehittämistoimenpiteissä lähdettiin selkiyttämään työnjakoa opinto-ohjaajien ja tutoropettajan välillä. Te-palvelujen infoja halutaan toteuttaa kampusinfoina mutta myös yksilöohjauksina, jolloin voidaan tarkastella yksittäisen opiskelijan ohjaustarvetta päättövaiheessa. Jatko-opintoihin ohjaamiseen paneudutaan infotilaisuuksissa sekä vierailujen avulla. Perustieto jatko-opintomahdollisuuksista tarjotaan kaikille ja yksilöohjausta kohdennetaan hakeutumisvaiheessa opiskelijan tarpeen mukaan. Jatko-opintoihin liittyen opiskelijan tueksi on laadittu osio Sakkyn nettisivuille.

Työnhaun kanavat

Sakkyn opiskelijat hyödynsivät työnhaussa eniten te-palveluita, työpaikalla järjestettävän koulutuksen kautta saatuja kontakteja sekä omia verkostojaan. Oppilaitoksen tarjoamia palveluita tai henkilöstöpalvelu yrityksiä kyselyyn vastanneet opiskelijat eivät hyödyntäneet. Kehittämistoimenpiteissä nostettiin aloilla esiin eri työnhaun kanavien avaaminen opiskelijoille. Eri kanavia käydään ohjatusti läpi opetuksessa ja ohjauksessa. Samoin ohjataan opiskelijoita harjoittelemaan työnhakemista eri kanavien kautta. Sähköisten kanavien käyttöön järjestetään perehdytystä myös henkilöstölle mm. LinkedIn. Aloilla kehitetään henkilöstöpalvelu yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä ja tarjotaan opiskelijoille tilaisuuksia tutustua heidän tarjoamiin palveluihin. Henkilöstöpalvelu yrityksiä kutsutaan mukaan alojen rekrytilaisuuksiin. Työnhaun tueksi opiskelijoille tarjotaan työnhaku-/ uraklubia, joissa voidaan harjoitella oman osaamisen myynti- ja markkinointitaitoja, saada ohjausta eri kanavissa tapahtuvaan työnhakuun ja kohdata alan toimijoita suorassa kontaktissa. Sakkyn nettisivuille on laadittu työelämään siirtymisen osio, josta löytyy linkkejä työnhaun eri vaiheisiin opiskelijoiden tueksi.

Näkemykset tulevast työelämästä

Sakkyn opiskelijoiden näkemys tulevast työelämästä oli positiivinen eli he tietävät, millaisiin tehtäviin työllistyvät tai millainen työ heille sopii. Opiskelijoiden esiin nostamat epävarmuustekijät työelämään liittyen voidaan jakaa työhön, työpaikkaan tai omaan osaamiseen liittyviin tekijöihin. Opintojen aikana opiskelijaa ohjataan hänelle parhaiten sopiviin työpaikkoihin. Tutkinnon osien sisällöt huomioiden opiskelijaa kannustetaan hakeutumaan eri yrityksiin suorittamaan opintojaan. Näin opiskelija saa tilaisuuden oppia erilaisissa ympäristöissä ja työyhteisöissä. Opiskelijan ohjauksessa työpaikoille korostuvat niin opettajan tuntemus omista opiskelijoista kuin alan työpaikoista ja työelämän vaatimuksista. Opintojen aikana opiskelijaa ohjataan tunnistamaan ja sanoittamaan omia vahvuuksiaan ja peilaamaan niitä työssä tarvittavaan osaamiseen. Opettajat kiinnittävät huomiota positiivisen palautteen antamiseen opiskelijoille. Ammatilliset opettajat kiinnittävät huomiota myös

opiskelijan ergonomiaan ja tätä kautta huomioidaan opiskelu- ja työkyky sekä tarjotaan eväitä sen ylläpitämiseen.

Ura- ja työelämätaidot

Sakkyn opiskelijoiden vastausten perusteella voitiin todeta, että opiskelijat tietävät hyvin työelämän pelisäännöt (mm. aikataulujen noudattaminen, sovituista asioista kiinni pitäminen ja työturvallisuus). Näihin asioihin kiinnitetään edelleen huomiota ja korostetaan niiden tärkeyttä niin oppilaitoksessa kuin työelämässäkin. Työelämäkulttuuri on osa opetusta jo opintojen alkuvaiheesta alkaen.

Oman osaamisen esittäminen ja työn hakeminen

Kyselyyn vastanneet Sakkyn opiskelijat osaavat kuvata hankittua osaamista työnantajille ja he osaavat tehdä työhakemuksen. Ajantasaisten työnhakuasiakirjojen laatimiseen, sähköiseen portfolioon, LinkedIn-profiiliin laatimiseen sekä sosiaalisen median kanavien käyttöön Sakkyn opiskelijat toivoivat enemmän ohjausta. Opiskelujen aikana opiskelijaa ohjataan laatimaan erilaisia cv:ta mm. video-cv ja/tai englannin kielinen cv. Työnhakemista harjoitellaan oppitunneilla kuvitteellisissa tilanteissa. Useimmat alat tarttuivat kehittämistoimenpiteissä opiskelijan osaamisen dokumentointiin sähköisesti ja sen hyödyntämiseen työpaikkojen hakemistilanteissa jo opintojen aikana. Opintojen alusta alkaen opiskelijaa lähdetään ohjaamaan tallentamaan oppimiaan asioita/työtehtäviä kameralla ja kirjaamaan oppimisprosessia sähköiselle alustalle. Opiskelija voisi hyödyntää sähköistä portfolioa myös Sakkysta valmistumisen jälkeen työhaussa tai jatko-opiskelupaikalla, mikäli se laaditaan jaettavissa olevalle alustalle eikä alusta ole sidoksissa oppilaitoksen tunnuksiin. Kuvien käyttö osaamisen dokumentoinnissa palvelee myös erilaisia opiskelijoita.

Lopuksi

Savon ammattiopiston oppimispalvelujen henkilöstö tarttui kehittämistyöhön sovitun mukaisesti. Alakohtaiset tiimit tarkastelivat aloituskyselyn tuloksia oman alansa ja kehittämistarpeiden näkökulmasta, mikä sai aikaan sen, että syntyi hyvin erilaisia kehittämisideoita niin toteuttajien kuin menetelmien suhteen. Näin toimittuna kehittämisideat integroituvat osaksi opetusta ja toteutuvat kattavasti opintojen eri vaiheissa. Lokakuussa 2019 järjestetään uraohjauksen yhteistyöiltapäivä, jossa hyviä kehittämisideoita ja toimintamalleja jaetaan lisää Savon ammattiopiston henkilöstön keskuudessa. Näin päästään vielä kuulemaan toisten alojen ideoita ja poimimaan niistä sopivimmat omaan työhön.